

Tilstand. Det er jo i Djebliffet Staten, som har saftat, hvorledes det skal være paa alle disse Omraader, og dens Bestemmelser derom ville heller intet af de her i Landet bestaaende Trossamfund nøve af krænke eller tilsidejætte. Der er, saa vidt jeg stønner, kun en Mangel ved det bestaaende, som Staten som jaadan kan anke overt — en Antæ, som vi Forslagsstillere for øvrigt ikke tillægge saa megen Vægt, som man fra anden Side har gjort — nemlig den, at naar Tilfældet er, som det heldigvis er her i Danmark, at de allerfleste af Borgerne høre til et eller andet Trossamfund og da navnlig til det største af dem, til Fjolketirken, kommer der let til at hvile ligesom en Plet paa de Statsborgere, som, fordi de ikke høre til noget af disse Trossamfund, maa underkaste sig det, man kalder borgerlig Bielse. Selvfølgelig maa Staten sørge for — det er dens Ret og Pligt — at alle dens Borgere kunne faa deres Egtestab lovligh indgaaet, og for dem, der ikke høre til noget Trossamfund, kan det kun ske paa anden „borgerlig“ Maade. Saadan er det jo ogsaa her i Landet. Men Staten kan maaste da beklage sig over, at de enkelte, som altsaa faa borgerlig Bielse, derved betragtes, som om de vare biede paa en ringere Maade. Dette er et Hensyn, der fra kirkelig Side er tillagt megen Betydning. Jeg skal minde om Biskop Martensens Udtalelser derom i Kirkekommissionen. Han lagde megen Vægt derpaa, brugte det, om jeg saa maa sige, som et Stræmmebillede, idet han sagde, at naar man vilde gøre en Undtagelse for nogle af Fjolketirkens Medlemmer, nærmest for de fraklittede, var det nødvendigt, at det hele førtes over til borgerligt Egtestab; ellers hæftedes der en maacala, en Plet paa disse faa, hvilket Staten ikke kan forbyde, da de kun havde fulgt dens Love. Altsaa fra Kirkens Side lægger man megen Vægt paa denne „Plet“. Noget Betydning ertende vi, at den har. Det er den Interesse, Staten har i at faa de bestaaende Forhold ændrede.

Men har saaledes end, i alt Fald til Dels, Rejseren faaet, hvad Rejserens er efter den bestaaende Ordning, er det sikkert nok, at det andet Led i dette Ord visstelig ikke er opfyldt, som Tilstanden nu er. Efter min Mening maa Hovedvægten i denne Sag lægges paa, at den kristne Kirke ikke kan være bekendt at blive i den Stilling, der nu gives den, endfjga da selv at bidrage dertil, og det kan den ikke sige sig fri for, i alt Fald naar man tænker paa, hvor fast de kirkelige Myndigheder hidtil have holdt paa Bevarelsen og Opretholdelsen af denne kirkelige Stilling. Jeg mener, at den ikke kan være bekendt at lade sig bruge til

Indvielse af Egtestaber, som stride aldeles afgjort mod Kirkens Lære, og det gælder, naar den uden videre indvier alle de fraklittede Egtestaber, som efter Statens Love have kunnet blive fraklittede med fuld Ret til at indgaa nyt Egtestab. Det behøver jeg ikke at dvæle nærmere ved, da det er givet, at der her er en aldeles bestemt Strid mellem Statens Love og Kirkens Lære, og det forekommer mig ikke, at Kirken, som sagt, fra sit Stade kan forbyde længere at lade sig bruge dertil; det er jo ogsaa det, der har trykket haardest i Tidens Løb. Ved Siden deraf kan det ogsaa være haardt nok for Kirken at skulle lade sig bruge til at indvie andre Egtestaber, f. Eks. mellem Fjolk, der vel udvortes set henhøre til et Trossamfund, navnlig til Fjolketirken, men i øvrigt i deres Liv og Ord ikke lægge mindste Sjul paa, at de staa den saa fjern som vel muligt; dem skal Kirken betjene med sin Velsignelse; der er end ikke der den Lempelse, man har forsøgt over for fraklittede, en Lempelse, der dog ingenlunde kan løse Vanskelighederne. Men det, der efter min Mening ved Siden af Spørgsmaalet om fraklittede Bielse, med størst Vægt falder paa Kirken, naar den vil forbyde de bestaaende Forhold, er det, at den lader sig bruge som Ewangsanstalt, at den fremdeles finder sig i, at Fjolk tvinges til at tage imod dens Velsignelse. Jeg kan ikke forstaa, at Kirken kan være bekendt at blive ved dermed. Man kan naturligvis sige, at der ikke er nogen borgerlig Ewangs i saa Henseende; ville Fjolk ikke kirkelig vies, kunne de gaa ud af Fjolketirken, saa er den Historie forbi. Men jeg har ved Sagens Behandling i Fjor paapeget, at det er lettere sagt end praktiseret, thi det er ingenlunde saa, at det i Danmark staar Fjolk frit, borgerlig set, om de ville høre til Fjolketirken eller ej. Der er i alt Fald mange, for hvem det betyder Fortabelse af deres Stilling eller deres Livserhverv eller Opgivelse af mange gode Udfigter, om de melde sig ud af Fjolketirken. Jeg kan nævne ligesom i Fjor Fjolketolens Lærere. For mange medfører det i al Fald konventionelle Virkninger, om de høre til Fjolketirken eller ikke. Og høre de til Fjolketirken, skulle de have kirkelig Bielse, saa er den dem paatvingen, hvor meget den end støder dem. Det er det, Kirken lader sig bruge til. Det er ud fra dette Synspunkt, at man i Tidens Løb ikke blot har indført Religionsfrihed her i Landet, men ogsaa efter den Tid og i Flugt dermed har affaattet kirkelig Ewangs, dels ved Daab dels ved Konfirmation og ved Næbveren, og jeg skal i Forbindelse hermed nævne Lovene om Sognebaandsløsning og Valgmenigheder. Det forekommer mig, at